18

සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසය

ලිඛිත සිංහල සාහිත්‍යයේ ආරම්භය අනුරාධපුර යුගය දක්වා ම ඈත අතීතයට දිව යන්නකි. ඉතා දියුණු මෙන් ම සම්භාව්‍ය සාහිත්‍යයකට උරුමකම් කීමට ශ්‍රී ලාංකිකයන් යන අපි වාසනාවන්තයෝ වෙමු. "සහිතස්‍යභාවං සාහිත්‍යම්" ලෙස හඳුන්වා ඇති සාහිත්‍යය සමස්ත මානව වර්ගයාගේ ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය ඇති කිරීමෙහි ලා සෘජුව බලපාන්නක් බව අවිවාදයෙන් හැඳින්විය හැකි ය. සාහිත්‍යයෙන් තොර ජීවිතයක් නැති තරමට අපට එය බැඳී පවතියි.

දඹදෙණි යුගයේ සිට කෝට්ටේ යුගය දක්වා සිංහල සාහිත්‍යය පෝෂණය කළ සාහිත්‍ය කෘති පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත හැඳින්වීමක් මෙම පාඩමෙන් අපේක්ෂා කෙරේ. ඒ ඒ යුගවල පුරෝගාමී ගත් කතුවරුන්, ඔවුන්ගේ නිර්මාණ සඳහා පාදක වූ වස්තු විෂයයන් මෙන් ම තත් කෘතීන්හි විශේෂ ප්‍රවණතා පිළිබඳ ඒකදේශික හැඳින්වීමක් සිදු වන අතර ඒ ඔස්සේ සාහිත්‍යය ඉතිහාසය කෙරෙහි ස්වයං අධ්‍යයනයකට යොමු කිරීමක් ද මෙමගින් අපේක්ෂා කෙරේ.

සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසය

සිංහල රාජධානි පදනම් කර ගෙන සාහිත්‍ය, යුග වශයෙන් බෙදා දැක්වීම වර්තමාන ව්‍යවහාර ක්‍රමවේදය යි. ඒ අනුව සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසයේ යුග කිහිපයකි. එනම්,

අනුරාධපුර යුගය	- ක්‍රි.පූ. 543	-	ක්‍රි.ව 1056
පොළොන්නරු යුගය	- ක්‍රි.ව. 1056	-	ක්‍රි.ව 1236
දඹදෙණි යුගය	- ක්‍රි.ව. 1232	-	ක්‍රි.ව 1283
කුරුණෑගල යුගය	- ක්‍රි.ව. 1292	-	ක්‍රි.ව 1347
ගම්පොළ යුගය	- ක්‍රි.ව. 1347	-	ක්‍රි.ව 1410
කෝට්ටේ යුගය	- ක්‍රි.ව. 1415	-	ක්‍රි.ව 1521
සීතාවක යුගය	- ක්‍රි.ව. 1521	-	ක්‍රි.ව 1593
මහනුවර යුගය	- ක්‍රි.ව. 1593	-	ක්‍රි.ව 1815
කොළඹ යුගය	- ක්‍රි.ව. 1815	-	මේ දක්වා

මෙසේ සාහිත්‍ය යුග බෙද ගන්නා විට සාහිත්‍ය හැදෑරීමට කිසියම් පහසුවක් ඇති වන්නේ ග්‍රන්ථයක් පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කිරීමට තත් යුගය පිළිබඳ යම් අවබෝධයක් තිබිය යුතු නිසා ය. මෙසේ යුග බෙදීමේදී යම් බඳු අසාධාරණයක් ද ඇති වේ. කිසියම් රාජධානියක නැගීම සහ බැසීම යන තත්ත්වයන් ඒකාකාරව සිදු නොවේ. නමුත් මෙහිදී පිළිගත හැකි සත්‍යයක් නම් රාජ්‍යය නැගීමත් සමග ම සාහිත්‍යය ද නැගීම යි. එහෙත් ඒ නිසා ම සාහිත්‍යයේ උන්නතියක් ඇති වන බව කිව නොහැකි ය. එසේ ම රාජ්‍යයක පරිහානියත්, සමග ම සාහිත්‍යයක් පිරිහෙන්නේ ද නැත. එනිසා මෙසේ යුග බෙදීම එක් අතකින් අවාසියක් ලෙස පෙනී යයි.

එක සාහිත්‍ය යුගයක් ස්වර්ණමය යුගයක් ලෙස ගැනීම පහසු කාර්යයක් නොවේ. රජවරුන් කිහිපදෙනෙකු රාජ්‍ය කළ කාලවලින් එක් අයෙකු හෝ දෙදෙනෙකු සිටි කාලය පමණක් සාහිත්‍යය දියුණු විය හැකි ය. එ නිසා සම්පූර්ණ රාජ්‍ය යුගය ම අළලා සාහිත්‍ය දියුණුව දැක්වීම එතරම් සාධාරණ නොවේ. තවත් විටෙක රාජ්‍යයේ බලපෑමක් නැති ව සාහිත්‍ය දියුණු වූ යුග තිබේ. සෙංකඩගල රාජ්‍ය පැවැති යුගයේ දකුණේත් සාහිත්‍යය දියුණු විය. තවත් සමහර රාජ්‍ය යුගවල එකදු සාහිත්‍ය කෘතියක්වත් ලියවී නැත. නිදසුනක් ලෙස යාපහු යුගය දැක්විය හැකි ය. නමුත් මෙලෙස සාහිත්‍ය යුග බෙදීමේ දී ඒ ඒ යුගවල සාහිත්‍යයට බලපෑ ප්‍රවණතා දැනගැනීමට හැකි වේ. එබැවින් මෙලෙස යුග බෙදීමේ වාසි අවාසි දෙක ම පෙන්වා දිය හැකි ය.

කිසියම් රාජ්‍යයක නැගීම හෝ වැටීම සමග තත්කාලීන ව සාහිත්‍යයේ නැගීමත් වැටීමත් එක හා සමාන ව සිදු නොවේ. ඒ ඒ යුගවල රචිත කෘතිවල යම් බඳු ප්‍රවණතා දක්නට ඇත. එබැවින් ඒ ඒ පරමාර්ථයන්ට නොහොත් අනුභූතීන්ට අනුව යුග බෙදා දැක්වීම ද කළ හැකි ය. අනුරාධපුර යුගයේ ලියැවුණු බොහෝ ග්‍රන්ථ ධර්ම ව්‍යාඛ්‍යාන හෝ විනය නීති හෝ කාව්‍ය නීති මුල් කරගත් ඒවා ය. හෙළටුවා ග්‍රන්ථ, ධම්පියා අටුවා ගැටපදය, සියබස්ලකර, සිඛවළඳ හා සිඛවළඳ විනිස මීට නිදසුන් වේ.

පොළොන්නරු යුගයේ ලියන ලද ග්‍රන්ථ බෙහෙවින් ම ලියවී ඇත්තේ පාඨකයා/ශ්‍රාවකයා තුළ භක්තිය දනවීමට යි. අමාවතුර, බුත්සරණ, දහම්සරණ, ධර්මප්‍රදීපිකාව ඊට නිදසුන් වේ. සන්දේශ කාව්‍ය බහුල වූ කාලයක් ලෙස කෝට්ටේ යුගය පෙන්වා දිය හැකි ය. එහෙත් මාතර වැනි යුගවල ශෘංගාර පද්‍ය බහුල විය.

මෙලෙස රාජධානි අනුව යුග බෙද දැක්වීමේ දී එක්තරා වාසියක් වන්නේ භාෂාවේ ක්‍රමික විකාසනය ගැන ද අවබෝධයක් ලද හැකි වීම යි. නිදසුනක් ලෙස පොළොන්නරු යුගයේ සංස්කෘත ආභාසය බහුල වශයෙන් විද්‍යමාන වේ. අනුරාධපුර යුගයේ පාලි භාෂාවේ බලපෑම වැඩි බව පෙනේ. කෙසේ වෙතත් වර්තමානයේ සම්මත ක්‍රමය වන්නේ රාජධානි අනුව සාහිත්‍ය යුග බෙදා දැක්වීම යි. එයින් දඹදෙණි යුගයේ සිට කෝට්ටේ යුගය අවසානය තෙක් සාහිත්‍ය ඉතිහාසය පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත විස්තරයක් මෙහි ඇතුළත් වේ.

දඹදෙණි යුගය

තුන්වැනි විජයබාහු රජු නිසා ඇති වූ දඹදෙණි යුගයේ සමෘද්ධිමත් අවධිය උදාවන්නේ ඔහු පුත් දෙවැනි පරාක්‍රමබාහු සමයේ ය. එතුමා විදග්ධ සාහිත්‍යධරයෙකු වූ අතර "නන්බඹර කලිකාල සංගීත සාහිත්‍ය සර්වඥ පණ්ඩිත" නම් උපාධිය ද ලද්දේ ය. එ නිසා ම තවත් තැනක මෙතුමා "සකල කලා සාහිත්‍ය සර්වඥ පණ්ඩිත" යන ගරු නාමයෙන් ද හැඳින්වේ. මෙතුමාගෙන් අනතුරුව ඔහුගේ පුත් හතරවැනි විජයබාහු රජු ද එතුමාගේ ඇවෑමෙන් පසු පළමුවැනි බුවනෙකබාහු රජු ද රාජ්‍ය කළේ ය.

තුන්වැනි විජයබා රජුගෙන් සහ දෙවැනි පැරකුම්බා රජුගෙන් අනුග්‍රහය ලත් ගිහි පැවිදි වියත්හු භාෂා සාහිත්‍ය පෝෂණයෙහිලා කැප වී කටයුතු කළහ. ඒ අතර විජයසුන්දරාරාමාධිපති සංඝරක්ඛිත හිමි, මහනෙත්පාමූල සුමංගල හිමි, දිඹුලාගල වනවාසී මේධංකර හිමි, අත්තනගල්ලේ පතිරාජ පිරිවෙන්පති අනවමදර්ශී හිමි, පඤ්චමූල පරිවේණාධිපති, පළාබත්ගල පතිරාජ පිරිවෙණෙහි වේදේහ හිමි, මයුරපාද පරිවේණාධිපති බුද්ධපුත්‍ර හිමි චෝළිය බුද්ධප්පිය හිමි, ධර්මසේන හිමි, ගෝතම හිමි, සිද්ධත්ථ හිමි, දෙවැනි පරාක්‍රමබාහු රජතුමා ද වූහ. මීට අමතර ව ශ්ලෝක සිද්ධාර්ථ, සාහිත්‍ය විල්ගම්මුල, දීපංකර යන හිමිවරුන් ද ශූරපාද, ධර්මකීර්තිපාද ධීරනාගපාද, කවිරාජශේඛර, ආගම චක්‍රවර්තී, පරාක්‍රමපණ්ඩිත, අග්‍රපණ්ඩිත ආදි ගිහි පඬිවරුන් ද මෙකල විසූ බව සාහිත්‍ය වංශයේ සඳහන් වේ.

විවිධ විෂය ක්ෂේත්‍ර යටතේ පොත්පත් රාශියක් මෙකල ලියැවී ඇත. සද්ධර්මරත්නාවලිය, පූජාවලිය, දඹදෙණි කතිකාවත මෙන් ම අර්ථ ව්‍යාඛ්‍යාන ග්‍රන්ථ ලෙස ධම්මපද සන්නය, රූපසිද්ධි සන්නය, විරිත සන්නය, කසයින් සන්නය, අටද සන්නය, විශුද්ධිමාර්ග මහා සන්නය, කුදුසික පදර්ථ සන්නය, පද සාධන සන්නය, කංඛාවිතරණී පිටපොත, සිලි පිටපොත ආදිය ද ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථයක් ලෙස සිදත් සඟරාව ද මෙකල කැපී පෙනේ. කෝෂ ග්‍රන්ථ ගණයෙහිලා සැලකිය හැකි පියුම්මල ද සිංහල ඡන්දස් ග්‍රන්ථ වන එළුසඳැස් ලකුණ ද ලකුණු සර ද විශේෂ වේ.

පොළොන්නරු යුගයේ මාඝ ආක්‍රමණයෙන් පසුව විනාශ වී ගිය සිංහල බෞද්ධ සාහිත්‍යය යළි ගොඩනැගීමට බුත්සරණ, අමාවතුර ආදී භක්තිකාව්‍යකරුවන් පෙලඹුණු අතර එමග යමින් සිත්හි නිපන් භක්තිය ශ්‍රද්ධාවක් බවට පත්වන ආකාරයේ ධර්ම ග්‍රන්ථ රචනාවීම මෙන් ම ඒවා සමස්ත ශ්‍රාවකයාගේ රසවින්දනයට උචිත ලෙස නිර්මාණය වීම මෙවක කැපී පෙනෙන ප්‍රවණතාවක් වේ.

විශේෂ ග්‍රන්ථ

සිදත් සඟරාව - සිංහල ව්‍යාකරණය පිළිබඳ දනට විද්‍යමාන ආදිත ම ග්‍රන්ථය ලෙස සැලකෙන්නේ මෙය යි. ග්‍රන්ථාවසානයේ එන පරිදි මෙය පතිරාජ පිරිවෙන්පති වේදේහ හිමියන් විසින් රචිත බව පිළිගැනේ. ග්‍රන්ථාරම්භයේදී වියරණ විදි විස්සක් දක්වයි. එනම්,

එබැවින් සන් සඳ - ලිඟු විබත් සමස් පියෙවි
පස කිරිය ලොප 'දෙස' ගම් - පෙර රූ දෙරූ පෙරළී

වැඩි අඩු නිපා නියම් - අනියම් අවිදුමන් විදි
වී විසි වැදැරුම් - වියරණ විදි සපයා යනු යි.

මේ විසි වැදැරුම් වියරණ නැවත
සන්, සඳ, ලිඟු, විබත්, සමස්, වෙසෙසුන් වෙසෙස්, කිරිය, පස රුත්, වුත් අවුත්, කිරිය කරු පද සබඳ ඉවු, නිවු, ලකර යනුවෙන් අදියර දෙළහකට අනුව විග්‍රහ කර දක්වයි. මෙහි විග්‍රහයක් සහ නිදසුන් ගෙනහැර පෑම් අනුව පද්‍ය සඳහා ම කළ වියරණයක් බව පැහැදිලි ව පෙනෙන්නකි.

එළුසඳැස්ලකුණ - හදු නම් යතිවරයෙකු විසින් රචිත මෙය සිංහල ඡන්දස් ශාස්ත්‍රයට අදාළ විස්තරවලින් යුක්ත වූවකි. පද්‍ය බන්ධයේ දී ලඝු - ගුරු අක්ෂර යෙදිය යුතු පිළිවෙළ හෙවත් විරිත, ඡන්දස් අෂ්ට විධ ගණ, එළිසම, යවහන්දෝෂ, යති පිහිටීම් මෙන් ම සිව්පද, ගී හා සිලෝ විරිත් ආදිය විග්‍රහකර දක්වා ඇත.

පූජාවලිය - දේව පතිරාජ අමාත්‍යවරයාගේ ආරාධනයෙන් මයුරපාද පරිවෙණාධිපති හිමියන් විසින් රචිත මාහැඟි ධර්ම ග්‍රන්ථයක් ලෙස මෙය සම්භාවිත කෘතියකි. බුදුන් වහන්සේගේ "අරහං" බුදු ගුණය පදනම් කරගත් මෙහි පරමාර්ථය වූයේ දෙවැනි පැරකුම් රජු බුද්ධත්වය ප්‍රාර්ථනා කිරීම සඳහා උනන්දු කරවීමත් සත්පුරුෂ ජනයා ශ්‍රද්ධා බුද්ධි වර්ධනය සඳහා උනන්දු කරවීමත් ය.

පරිච්ඡේද තිස්හතර (34)කින් සමන්විත මෙය බුදුගුණ වර්ණනාවකින් ආරම්භ වේ. අනතුරුව එන පූජාමාලාව ආරම්භවන්නේ සුමේධ තාපසයන් දීපංකර බුදුන්ට කරන පූජාවලිනි. ඉක්බිති ව ගෞතම බුදධ චරිතය හා සම්බන්ධ විවිධ සිදුවීම් හා චරිත විවරණය වන අතර 33, 34 පරිච්ඡේද ශාසන ඉතිහාසය පිළිබඳ විස්තර කරයි. ශ්‍රැති ගෝචර ශෛලියට අනුව ශ්‍රද්ධා බුද්ධි වර්ධනයට යෝග්‍ය පරිදි මිශ්‍ර සිංහල බස් වහරක් උපයෝගී කරගෙන රචිත පූජාවලිය එද මෙද තුර සමස්ත ජනයාගේ රසඥතාව වර්ධනය කරන්නකි.

සද්ධර්මරත්නාවලිය

"සද්ධම්මඨිතිම්ච්ඡන්තෝ - ධම්මසේන යතිස්සරෝ
අකාසි පවරං ඒතං - සද්ධර්මරතනාවලිං"

මේ සද්ධර්මරත්නාවලිය කතුවරයා මෙන් ම පරමාර්ථය ද කතුහිමියන් දැක්වූ අයුරු යි. ඒ අනුව ධර්මසේන නම් යතීශ්වරයාණන් විසින් දහමේ තිර පැවැත්ම උදෙසා මෙම කෘතිය කළ බව සඳහන් වේ. පාලි ධම්මපදට්ඨකථාව ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය කරගත්ත ද මෙය එහි පදානුගත පරිවර්තනයක් නොවන බව කතුහිමියන් ම පවසන පරිදි මෙහි කථා වස්තු තුන්සියය (300) ක් පමණ අන්තර්ගත වේ. මීට අමතර ව, පූර්විකාව, සූවිසිවිවරණ හා බුද්ධචරිතය පිළිබඳ විසතර, මංගල සූත්‍ර අටුවාදි කතා, මංගල කාරණා, අනාගත වංශදේශනාව, සංක්ෂිප්ත අටවිසි බුද්ධ චරිත කථා ද ඇතුළත් වේ. පාලි සංස්කෘත නොදත් සිංහල පමණක් දන්නා ජනයා වෙනුවෙන් රචිත මෙය සරල බස් වහරක් මෙන් ම රසවත් උපමා භාවිතය යොද ගැනීම අතින් අන් කිසිදු කෘතියකට දෙවැනි නොවේ.

කුරුණෑගල යුගය

සිංහල සාහිත්‍යයේ දඹදෙණි යුගයෙන් අනතුරුව එළඹෙන්නේ කුරුණෑගල යුගය යි. මෙහි ආරම්භය සනිටුහන් කරන්නේ දෙවන බුවනෙකබා රජතුමා ය. අනතුරු ව හතරවන පැරකුම්බා, හතරවන විජයබා, පස්වන විජයබා යන රජවරු පිළිවෙළින් රාජ්‍යත්වයට පත් වූහ. එවක සාහිත්‍ය පෝෂණය සඳහා දායකත්වය සැපයුවේ හතරවන පැරකුම්බා රජු පමණක් යැයි කීම අතිශයෝක්තියක් නොවේ.

මෙවක විසූ ලේඛකයන් අතර විල්ගම්මුල සංඝරාජ හිමි, වීරසිංහ පතිරාජ, පරාක්‍රමපණ්ඩිත, දෙව්රදදම්පසඟිනා යන ගිහි පැවිදි පඬිවරු වූහ. ගද්‍ය ග්‍රන්ථ රචනයට ප්‍රධාන තැනක් දුන් අතර පාලි ග්‍රන්ථ සිංහලයට පරිවර්තනය වීම මෙහිදී කැපී පෙනෙන ප්‍රවණතාවකි. විවිධ රචනා ශෛලීන් අත්හද බැලීම මෙවක පැවති බවට කදිම නිදසුනක් වන්නේ වෘත්තගන්ධී ශෛලියෙන් යුතු දළදා සිරිත රචනා වීම යි. තව ද එතෙක් ජනප්‍රිය ව පැවැති ගී කාව්‍ය ආකෘතියට අමතරව සිව්පද ආරෙන් පද්‍ය රචනා කිරීම ඇරඹෙන්නේ ද මෙවක රචිත සඳකිඳුරු දා කවෙනි.

විශේෂ ග්‍රන්ථ

පන්සිය පනස් ජාතක පොත - පාලි ජාතකට්ඨ කථාවේ ඇතුළත් කථා සිංහලයට නගමින් කර්තෘ මණ්ඩලයක් විසින් සංගෘහිත කෘතියක් සේ සැලකේ. සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසයෙහි මෙතෙක් සංගෘහිත විශාලතම බණකතා පොත ලෙස එද මෙදතුර සමස්ත ජනතාවගේ සම්භාවනාවට පත් මෙම කෘතිය කොතරම් පූජනීයත්වයෙන් සලකනවාද යතහොත් "වහන්සේ" යන ගෞරව නාමයෙන් හඳුන්වන එක ම කෘතිය ද මෙය යි. බෝසතාණන් වහන්සේගේ පූර්ව ආත්ම කතා සහ දසපෙරුමන් පිරූ අයුරු අන්තර්ගත වීම නිසා මේ ගෞරවය ලැබෙන්නට ඇත. මෙහි අන්තර්ගත වීම නිසා මේ ගෞරවය ලැබෙන්නට ඇත. මෙහි අන්තර්ගත කතාවස්තු ප්‍රමාණය පන්සිය හතළිස් හත (547) කි. මේ සෑම කතාවක් ම පොදු ආකෘතියකට අනුව රචනා වී ඇත. එනම්,

වර්තමාන කථාව
අතීත කථාව
සමෝධානය හෙවත් පූර්වාපර සන්ධි ගැළපීම යනු යි.

එකිනෙක කතාවන්හි රචනා ශෛලියේ විශේෂත්වයක් දක්නට ලැබෙන්නේ මෙය ඒක කර්තෘක නොවන බැවිනි. මිහිපිට ජීවත්වන සියලු සතුන්ගේ චිත්ත චෛතසික ස්වභාවයක් විවරණය කිරීමට මේ හා සමාන වෙනත් කෘතියක් නොවන තරම් ය.

සිංහල ථූපවංශය - සකල විද්‍යා චක්‍රවර්තී පරාක්‍රම පණ්ඩිත නම් අයෙකු විසින් රචිත මෙය අනුරාධපුරයේ මහා ථූපය හෙවත් රුවන්වැලිසෑය පිළිබඳ ඉතිහාස කථාව දැක්වීමේ පරමාර්ථයෙන් ලියවුණකි. මෙය ආරම්භ වන්නේ ගෞතම බෝසතාණන් වහන්සේගේ සූවිසි විවරණ පිළිබඳ කෙරෙන විස්තරයකිනි. අනතුරුව බුද්ධ චරිතය විස්තර වන අතර ධර්මාශෝක රාජ චරිතය, එතුමාගේ ධර්මදූත කාර්යය, ලක්දිව බුදුසසුන පිහිටුවීම ආදි විස්තර ද ඇතුළත් වේ. අනතුරුව ලාංකේය ශාසන ඉතිහාසය දුටුගැමුණු රාජ්‍ය කාලය අවසානය තෙක් විස්තර කෙරේ. ඒ අතර දුටුගැමුණු රාජ චරිතය උපතේ සිට අවසානය දක්වා සවිස්තර ව දක්වා ඇත. විවිධ ස්තූප කරවීමත් එමගින් සිදු වූ ශාසනික සේවාවන් ප්‍රබලව විස්තර කරන අතර ගැමුණු රජු වීරත්වයෙහිලා වර්ණනා කරයි.

මෙහි රචනාශෛලිය තත්සම පද මිශ්‍ර සංකීර්ණ වූවකි. පූජාර්හ වස්තු සඳහා රසික ජනයාගේ සිත්හි ශ්‍රද්ධාභක්තිය ජනිත කිරීම එවන් භාෂා රටාවක් යොදා ගැනීමේ පරමාර්ථය වූවා විය හැකි ය.

සිංහල බෝධිවංශය - කුරුණෑගල යුගයේදී සිංහල සාහිත්‍යයට එක් වුණු තවත් වැදගත් කෘතියකි. කුරුණෑගල හතරවන පැරකුම්බා රජුගේ ආරාධනයෙන් විල්ගම්මුල සංඝරාජ හිමියන් විසින් මෙය රචනා වූ බව ග්‍රන්ථාවසානයේ සඳහන් වේ. මෙහි අන්තර්ගත වන්නේ ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේගේ අනුපිළිවෙළ කථාව යි. මෙය ඉතා ක්‍රමානුකූල ව සකස්කළ ග්‍රන්ථයකි. මෙහි අන්තර්ගත කරුණු අනුමාතෘකා පහ (5) ක් යටතේ සංවිධානය කොට ඇත.

කවර අර්ථයකින් බෝධිය නම් වේද?
කවර කෙනෙකුන්ගේ බෝධියක් ද?
මෙය කුමක් සිද්ධ කරයි ද?
කවරෙකු විසින් ස්තුති කරන ලද්දේ ද?
පිහිටියේ කොතැනක ද? යනාදි වශයෙනි.

මේ ප්‍රශ්න පහ විසර්ජනය කරමින් පරිච්ඡේද දොළහ (12) කින් සමන්විත කෘතිය නිමවා තිබේ.

i. අභිසම්බෝධි කථා
ii. ආනන්ද බෝධි කථා
iii. ප්‍රථම සංගීති කථා
iv. ද්විතීය සංගීති කථා
v. තෘතීය සංගීති කථා
vi. ලංකාවතරණ කථා
vii. නගරප්පවේසන කථා
viii. මහා විහාර පටිග්ගහන කථා
ix. චේතිය ගිරි පටිග්ගහන කථා
x. දසබල පරිනිර්වාණ කථා
xi. ධාත්වාගමන කථා
xii. දුමින්දගමන කථා

මෙහිදී කතුවරයාගේ වර්ණනා චාතුර්යය මැනවින් කැපී පෙනේ. තත්සම පද බහුල මිශ්‍ර සිංහල භාවිතය දැකිය හැක්කේ ශ්‍රාවකයාගේ භක්තිය වර්ධනය කරවීම සඳහා ය.

අනාගත වංශය - මෛත්‍රී බෝසතාණන් වහන්සේගේ චරිත කථාව විස්තර කිරීම සඳහා මේ කෘතිය රචනා වී ඇත. "මෙතේ බුදු සිරිත" යන නමින් ද මේ කෘතිය හැඳින්වේ. අනාගත වංස පාලිය සහ සමන්තභද්දිකා යන කෘති මේ සඳහා මූලාශ්‍ර කරගෙන ඇත.

ප්‍රධාන කරුණු 5ක් යටතේ මෙහි කරුණු ඉදිරිපත් කොට ඇත. එනම්,

අනාගත වංස දේශනාව කවරෙකු විසින් දෙසන ලද්දේද?
එය කොතැනකදී දෙසන ලද්දේ ද?
කවර කාලයක දෙසන ලද්දේ ද?
කුමක් පිණිස දෙසන ලද්දේ ද?
කාගේ ඇරයුමින් දෙසන ලද්දේ ද? යනාදී වශයෙනි.

ධර්ම විස්තරය ද පාරමිතා සහ කල්ප පිළිබඳ විස්තර ද දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ පිළිබඳ විස්තර ද මෙහි අන්තර්ගත වේ. විල්ගම්මුල සංඝරාජ හිමියන් මෙහි කතුවරයා වෙයි.

දළඳා සිරිත - දෙව්රද දම්පසඟිනාවන් විසින් පාළි දඨාවංසය මූලාශ්‍ර කරගෙන මෙය රචනා කර ඇත. දීපංකර පාද මූලයෙහි නියත විවරණ ලැබූ සුමේධ තාපස අවස්ථාවේ සිට බෝධිසත්ව චරිතය පිළිබඳ විස්තරයකින් කෘතිය ආරම්භ කරයි. මෙහි පරිච්ඡේද හත (7) කි.

සිදුහත් කුමාර උපත, අභිනිෂ්ක්‍රමණය, බුද්ධත්වය සහ පරිනිර්වාණය මෙහිදී විස්තර වෙයි. අනතුරුව සර්වඥ ධාතු පිළිබඳ විස්තර වේ. බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රී දේහය ආදහනයෙන් පසු ධාතු බෙදීම පිළිබඳ තොරතුරුවලදී ඛේම තෙරුන් එක් දළදාවක් දන්තපුරයට වැඩමවා එහිදී පූජා පැවැත් වූ ආකාරය, එය පඬු රජු අතට පත්වීම, නිවටුවන් එය නැසීමට වෙර දැරීම එහිදී දළදාව පෑ පෙළහර ගැන අනතුරුව විස්තර වෙයි. පඬුරජුගෙන් පරදින ගුහසීව රජු ඔහුගේ දියණිය වූ හේමමාලා හා බෑනණුවන් වූ දන්ත කුමරු අත දළදාව ලක්දිවට එවූ පුවතත් කිත්සිරිමෙවන් රජු එය පිළිගෙන පුද පූජා පැවැත් වූ ආකාරයත් වශයෙන් හතරවන පැරකුම්බා රජ දවස දක්වා ලක්දිව රජවරු දළඳ පූජා සිදු කළ ආකාරයත් විස්තර කරන අතර අවසානයේ දළඳ පූජා පැවැත්වීම පිළිබඳ ව්‍යවස්ථා මාලාවක් ඇතුළත් කර ඇත. මෙය රචනා කර ඇත්තේ වෘත්තගන්ධි ශෛලියෙන් වීම විශේෂත්වයකි.

ගම්පොළ යුගය

ගම්පොළ රාජධානිය ආරම්භවන්නේ හතරවන බුවනෙකබා රජතුමාගෙනි. අනතුරුව පස්වන පැරකුම්බා පස්වන විජයබා, තුන්වන වික්‍රමබාහු යන රජවරු පිළිවෙළින් රජකම් කළහ. අනතුරුව පස්වන බුවනෙකබා වීරබාහු සහ සෙංකඩගල රජකළ පරාක්‍රමබාහු ගම්පොළ රාජ්‍යත්වයට පත්වූහ. සාහිත්‍යකරණයේ විවිධ නව ප්‍රවණතා මෙම යුගයේදී දක්නට ලැබුණි. ගද්‍ය පද්‍ය දෙපක්ෂයේ ම ග්‍රන්ථ මෙවක රචනා විය. මෙතෙක් සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයේ පැවති "පෙදෙන් බුදු සිරිතැ" යන සියබස්ලකර නියමය මෙවක රචනා වූ තිසර මයුර සන්දේශ දෙක නිසා නව ආරකට පිවිසුණි. කුරුණෑගල යුගයේ ස්ථාපනය වුණු සිව්පද ආකෘතිය පද්‍යකරණය සඳහා ජනප්‍රිය ව භාවිත විණි. පද්‍ය සාහිත්‍යයේ වස්තුවිෂය අතින් මෙන් ම ආකෘතිය අතින් ද මේ නව නැමියාව පසුකාලීන පද්‍ය සාහිත්‍යයේ උන්නතියට හේතු වන්නට ඇත. සද්ධර්මාලංකාරය සද්ධර්මාමෘත මංජුසය හෙවත් පරිච්ඡේද පොත එය අත්තනගලු වංශය, නිකාය සංග්‍රහය හෙවත් ශාසනාවතාරය, බාලාවතාර සන්නයහෙවත් ගඩලාදෙණි සන්නය, තිසර හා මයුර සන්දේශ මෙකල විශේෂයෙන් කැපී පෙනෙන්නේ ධර්මකීර්ති සංඝ පරම්පරාව විසින් ඉටු කරන ලද ශාසනික සාහිත්‍ය සේවාව යි.

විශේෂ ග්‍රන්ථ

සද්ධර්මාලංකාරය, හුදී ජනයාගේ දනාධ්‍යාංශය ඇති කිරීම මූලික පරමාර්ථය කරගෙන මෙය රචනා කර ඇත. සසර දුකට මූලික හේතුව වන තෘෂ්ණාව මැඩලීමට පළමු පියවර වන්නේ දානය යි. එබැවින් යහපත් සමාජයක් බිහිකිරීමේ මූලික පියවර ලෙස සියලු දෙනා දානයට යොමු කිරීම කතුවරයාගේ මූලික අභිප්‍රාය විය. එහි දී දනයේ වටිනාකම, ප්‍රමාණය හෝ ගුණාත්මය නොව එය දෙන ආකාරයේ ඇති ශ්‍රද්ධාව මත ප්‍රතිඵල තීරණය වන බවත්, සියලු දනයට වඩා ධර්ම දනය උතුම්වන බවත්, කතුවරයා නිතර නිතර සිහිපත් කරයි. දෙවැනි ජයබාහු ධර්මකීර්ති හිමියන් විසින් රචිත මෙය කථා එකසිය පනහ (150) කින් යුතු අතර එය පරිච්ඡේද හෙවත් වර්ග විසි හතර (24) කි. පාලි රසවාහිනිය පදනම් කරගෙන රචිත මෙය තත්කාලීන සමාජ ආර්ථික ඉතිහාසය ද ගෙනහැර දක්වන නිසා ධර්ම ග්‍රන්ථයක් සේම ඓතිහාසික ග්‍රන්ථයක් ලෙස ද අගය කළ හැකි ය.

එළු අත්තනගලු වංසය - පාලි හත්ථවනගල්ල විහාර වංසය මූලාශ්‍ර කරගෙන ශත්‍රුසිංහ කුංජරාජාභිධාන සේනානායක මන්ත්‍රීවරයාගේ ආරාධනයෙන් මෙය රචනා වී ඇති බව සඳහන් වේ.

සිරිසඟබෝ රජ චරිතයත් අත්තනගලු විහාර විස්තරයත් මෙහි අන්තර්ගත ය. ගද්‍ය සහ පද්‍ය මිශ්‍ර ව රචිත මෙය චම්පූ කාව්‍යයක් සේ සැලකේ.

ශාසනාවතාරය - නිකාය සංග්‍රහය ලෙස හඳුන්වන්නේ ද මෙය යි. මෙහි අරමුණ වී ඇත්තේ පස්වන බුවනෙකබා රජුගේ පසළොස්වන රාජ වර්ෂය තෙක් ශාසන ඉතිහාසය විස්තර කිරීම යි. එය ආරම්භ කරන්නේ බුද්ධ පරිනිර්වාණයේ සිට ය. දඹදිව මෙන් ම ලක්දිව ඇතිවූ නිකාය භේද සහ සංගායනා, සංඝ සංශෝධන පිළිබඳ විස්තර මෙහි අන්තර්ගත ය. සද්ධර්මාලංකාර කතු හිමියන්ගේ ම කෘතියක් ලෙස සැලකෙන මෙය ද ශාසන ඉතිහාසය හැදෑරීමට උපකාර වන ඉතිහාසය ග්‍රන්ථයක් ලෙස ද අගය කළ හැකි ය.

සන්දේශ කෘති - දැනට විද්‍යමාන සන්දේශ කෘති අතරින් ආදිතම සන්දේශ දෙක තිසර සන්දේශය හා මයුර සන්දේශය යි. මෙයින් වඩාත් පැරණිතර කුමක් ද යන්න මතභේදාත්මක ය. නමුත් වැඩිදෙනා පිළිගන්නේ තිසරය වඩාත් පැරණි බව යි. දැදිගම විසූ පරාක්‍රමබාහු රජුට උපුල්වන් දෙවියන්ගේ අශීර්වාදය ප්‍රාර්ථනා කළ බව දැක්වීමට රචිත තිසර සන්දේශයේ ගමන් මාර්ගය දෙවිනුවර සිට දැදිගම දක්වා ය.

කවීශ්වර පණ්ඩිත නම් අයෙකු විසින් රචිත මයූර සන්දේශය ගම්පොළ සිට දෙවිනුවර උපුල්වන් දෙවියන් වෙත යවන ස්වරූපයෙන් රචනා කර ඇත. ගම්පොළ පස්වන බුවනෙකබාහු රජු ඇතුළු රජ පවුලට සහ සෙන්පතිවරුන්ට දේවාශිර්වාදය ප්‍රාර්ථනා කිරීම මෙහි අරමුණ වී ඇත. පසුකාලීනව සන්දේශ කෘතිවලට බලපා ඇත්තේ මෙම සන්දේශ කෘතින්හි ආභාසය යි.

කෝට්ටේ යුගය - හයවන පරාක්‍රමබාහු රජුගෙන් ඇරඹෙන මේ යුගය වසර එකසිය හැටපහ (165) ක් පමණ කාලයක් පැවතෙයි. ගද්‍ය පද්‍ය කෘති රාශියක් මෙකල ලියවී ඇත. මෙහිදී සාහිත්‍ය උනන්තිය සඳහා විශාල සේවයක් ඉටුකොට ඇත්තේ vi පරාක්‍රමබාහු රජතුමා ය. මෙවක රචිත ගද්‍ය ග්‍රන්ථ අතර,

සද්ධර්මරත්නාකරය
එළු අත්තනගලු වංශය (ගම්පොළ යුගයේ ද මෙනමින් කෘතියක් ඇත.)
කඨිනානිශංසය
චූල බෝධි වංශය
කුවේණි අස්න (උත්තර මූල තෙරිඳු)

පංචිකාප්‍රදීප - තොටගමුවේ රාහුල හිමි
කව්ලකණු මිණිමල්දම
රුවන්මල් නිඝණ්ඩුව - vi පැරකුම්බා රජු
නාමාවලිය - නන්නූර්තුනෛයාර් මිණිසන්නස්

යන කෘතින් ද පැරකුම්බා සිරිත, එළුසිලෝ ශතකය, බුදුගුණ අලංකාරය, ලෝවැඩසඟරාව, දහම්ගැටමාලාව, කාව්‍යශේඛරය, ගුත්තිලකාව්‍ය සහ පරෙවි, සැළලිහිණි, ගිරා, හංස, කෝකිල යන පංචමහා සන්දේශ කෘති ද පද්‍ය සාහිත්‍ය බබළවන මිණිබරණ වැන්න.

වීදාගම මහා මෛත්‍රේය හිමි ආදි වැත්තෑවේ හිමි, ඉරුගල්කුලතිලක පිරුවන්පති හිමි ආදි යතිවරු ද මෙවක කැපී පෙනෙති. මෙවක වඩාත් ප්‍රකට ව සිටියේ තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල සංඝරාජ හිමියෝ ය. මේ යුගය සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයේ ස්වර්ණමය යුගය ලෙස සැලකෙන්නේ ද එවක කවීන්ගේ ඇති සුවිශේෂ හැකියාව නිසා ය.

iqNdIs;

"සාහිත්‍ය සංගීත කලා විහීනඃ - සාක්ෂාත් පශුඃ පුච්ඡ විෂාණ හීනඃ
තෘණං න ඛාදන්නපි ජීවමානඃ - තද්භාගධේයං පරමං පශූනාම්"

සාහිත්‍ය සංගීත කලාව ආදියෙන් තොර වූ පුද්ගලයා වලිගය සහ අං නැති තිරිසනකු වැනි ය. ඔහු තණකොළ නොකෑම සැබෑ තිරිසනුන්ගේ වාසනාවකි.

iqÑka;k

ඔබ ඉහළ නගින විට අතරමග හමු වන අය අමතක නොකරන්න. ඒ, ඔබ පහළ බසින විට ද ඔවුන් හමු විය හැකි බැවිනි.